

Talousvaliokunta

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran toimintakertomus vuodelta 2024

JOHDANTO

Vireilletulo

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran toimintakertomus vuodelta 2024 (K 3/2025 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallintoneuvoston puheenjohtaja Mika Lintilä, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra
- yliasiamies Atte Jääskeläinen, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra
- johtaja Elina Ravantti, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra
- ylijohtaja, tutkimusjohtaja Tuulia Hakola-Uusitalo, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
- CEO Teppo Turkki, Oy Kan Sei Consulting Ltd
- yhteiskuntatieteiden maisteri Jyrki Katainen

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Muutosten vuosi

Sitran toiminnassa vuotta 2024 voi luonnehtia merkittävien muutosten vuodeksi. Siihen ajoittuivat sekä uuden strategian valmistelu että muutosneuvottelut. Uusi strategia palautti kestävän talouskasvun tavoittelun Sitran perustehtäväksi. Muutosneuvottelut merkitsevät 25 prosentin vähennystä kotimaan toiminnan henkilöstöön ja miljoonan euron kulusäästöjä. Samalla ne merkitsevät uutta organisaatiota ja toimintamallia sekä keskijohdon ja tukitoimintojen tehtävien vähennystä. Sitran rahoituskapasiteetti puolestaan viisinkertaistetaan.

Suomen talouden kestävä kasvu työn ytimessä

Sitran missiona on edistää Suomen hyvinvointia ja vauhdittaa talouden kasvua luonnon kantokyvyn rajoissa. Tätä Sitra toteuttaa toimimalla ennakoinnin, ratkaisujen ja skaalauksen kautta. Sitra on ensinnäkin ennakoija, joka tuottaa tietoa Suomen tulevaisuuden kannalta merkittävistä kehityskuluista. Toiseksi Sitra pyrkii innovaatiokumppanina etsimään ratkaisuja monimutkaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin ideoinnin ja kokeilujen kautta. Kolmanneksi Sitra pyrkii skaalaamaan

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2025 vp

ratkaisuja kumppanien kanssa ja toimii rahoittajana. Keskeisiä haasteita, joihin Sitra pureutuu parhaillaan, ovat talouden kasvu, kestävyys siirtymä, data ja tekoäly sekä demokratia ja polarisaatio.

Sitra on keskeinen muutoksen rahoittaja, joka tukee Suomea uudistavia kokeiluja, selvityksiä ja innovaatioita: tavoitteena on noin 15 miljoonan euron vuotuinen rahoitus vuodesta 2026 eteenpäin, ja vuonna 2025 on jo toteutettu 14 rahoitushakua.

Sitran vuoden 2024 toiminnassa ovat korostuneet lisäksi erityisesti tekoälykokeilut, EU-työ ja TKI-toiminnan kehittäminen. Esimerkkejä vuoden 2024 toiminnasta ovat erityisesti tekoälykokeilut tuottavuuden vahvistamiseksi julkisella sektorilla, päättäjille suunnattu tulevaisuuden johtamisen koulutus, EU:n kiertotalouden osaamiskeskuksen työn käynnistyminen tammikuussa 2025 ja tiedon tuottaminen Suomen TKI-järjestelmän uudistamista varten. Talousvaliokunta pitää Sitran vuoden 2024 työn painopisteitä tärkeinä myös Sitran uuden strategian ja kestävä kasvun luomisen kannalta. Valiokunta pitää erityisesti tekoälykokeilujen toteuttamista ja jatkoa merkittävänä avauksena etenkin, jos hankkeet etenevät pilotoinnista rakenteellisiin, tuottavuutta parantaviin uudistuksiin esimerkiksi terveydenhuoltosektorilla.

Sitran rooli ja sen kehittäminen

Talousvaliokunta pitää Sitran toimintatapojen uudistamista ja huomion kohdistamista Sitran ydintehtävään lähtökohdiltaan onnistuneena. Talousvaliokunta korostaa myös toiminnan arvioinnin kannalta Sitran erityistä roolia. Sitra ei ole tutkimuslaitos vaan lakisääteisen tehtävänsä perusteella eduskunnan vastattavana oleva itsenäinen julkisoikeudellinen rahasto, jonka tavoitteena on edistää Suomen vakaata ja tasapainoista kehitystä, talouden määrällistä ja laadullista kasvua sekä kansainvälistä kilpailukykyä ja yhteistyötä toimimalla erityisesti sellaisten hankkeiden toteuttamiseksi, jotka vaikuttavat kansantalouden voimavarojen käyttöä tehostavasti tai tutkimuksen ja koulutuksen tasoa kohottavasti taikka jotka selvittävät tulevaisuuden kehitysvaihtoehtoja.

Tällaisen itsenäisen tulevaisuustalon merkityksen ja arvon kannalta keskeistä on, miten hyvin se onnistuu kohdistamaan toimintaansa olennaisimpiin yhteiskunnallisiin haasteisiin ja välittämään työnsä tuloksia konkreettisesti yhteiskuntaan. Sitran ei tule kilpailla toiminnassaan esimerkiksi tutkimuslaitosten kanssa; tämä lähtökohta ja Sitran erityinen rooli ei toisaalta ole ristiriidassa työn tietoperusteisuuden ja tieteellisen tutkimuksen hyödyntämisen kanssa.

Yksi Sitran työn ulottuvuuksista on kansainvälinen toiminta. Sitran kansainväliset ohjelmat kehittävät ratkaisuja maailmanlaajuisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin. Sitralla on ollut merkittävä rooli erityisesti kiertotalouden edelläkävijänä erityisesti käynnistämässään World Circular Economy Forumissa. Myös EU:n komission uuden kiertotalouden osaamiskeskuksen työ käynnistyy Sitran johdolla. Keskuksen tehtävänä on tukea kiertotaloutta edistävien politiikkatoimien ja liiketoimintamallien kehittämistä ja toteutusta kansainvälisesti. Sitra on muutoinkin ottanut viime vuosina aktiivisemmin roolia kansainvälisesti ja erityisesti EU-vaikuttamisessa. Tästä huolimatta Sitran arvioinnissa on todettu, että sen kansainvälinen toiminta näyttäytyy ulospäin vielä osin jäsentymättömänä. Talousvaliokunta pitää Sitran asemaa EU-komission kiertotalouden osaamiskeskuksen valmistelussa ja johtamisessa esimerkkinä Sitran potentiaalista toimia EU-tason hank-

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2025 vp

keiden kehittäjänä ja pitää edelleen tärkeänä kehittää Sitran työn kansainvälistä strategista vaikutavuutta ja johdonmukaisuutta.

Asiantuntijakuulemisessa on noussut esille myös Sitran rooli nopeasti muuttuvassa geopolitiisessa toiminta- ja turvallisuusympäristössä: talousvaliokunta pitää tärkeänä havaintoa, että Sitran on otettava työssään huomioon myös turvallisuusympäristön muutokset ja kriiseistä palautumisen mekanismit osana ennakointia ja skenaariotyötä.

Kansainvälisessä vertailussa talousvaliokunta kiinnittää huomiota asiantuntijakuulemisessa esiin tuotuun havaintoon siitä, että hallitukset ja ajatushautomot ovat viime vuosina alkaneet panostaa yhä enemmän ennakointiin, strategiseen suunnitteluun ja muutoskyvykkyyden rakentamiseen. Sitran työn ytimessä olevaa strategista ennakointia, joka tukee toisaalta ketterää uusien avauksien etsintää ja toisaalta pitkäjänteistä strategista työtä, tulee linkittää nykyistä kiinteämmin julkiseen hallintoon ja osaksi päätöksentekoa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy kannanoton kertomuksen K 3/2025 vp johdosta.

Valiokunnan kannanottoehdotus

Eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Helsingissä 1.10.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Vilhelm Junnila ps
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Lotta Hamari sd
jäsen Timo Harakka sd
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Hilikka Kemppi kesk
jäsen Timo Mehtälä kesk
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Merja Rasinkangas ps
jäsen Oras Tynkkynen vihr
jäsen Sinuhe Wallinheimo kok
varajäsen Ville Kaunisto kok

Valiokunnan mietintö TaVM 14/2025 vp

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen